

Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki
Tudományok Centruma
Mezőgazdaságtudományi Kar
Élelmiszertudományi, Minőségbiztosítási és
Mikrobiológiai Intézet

Szalay Sándor **a talaj-növény rendszerről**

Prof. Dr. Győri Zoltán
intézetigazgató, az MTA doktora
a DAB alelnöke

- **GYŐRI Z.** (1977): A borsó, lucerna és kukorica nitrogén és ásványi anyag tartalmának változása különböző tápanyagellátottsági szinten öntözetlen és öntözött viszonyok mellett. Doktori értekezés, Debrecen, 118.
- **GYŐRI Z.** (1987): Az évjárat, a műtrágyázás és az öntözés hatása főbb szántóföldi növényeink tápelem tartalmára és minőségére. Kandidátusi értekezés, Debrecen, 132.
- **GYŐRI Z.** (1999): A termesztési tényezők hatása egyes gabonafélék és maghüvelyesek minőségére. MTA Doktori értekezés. Budapest, 197.

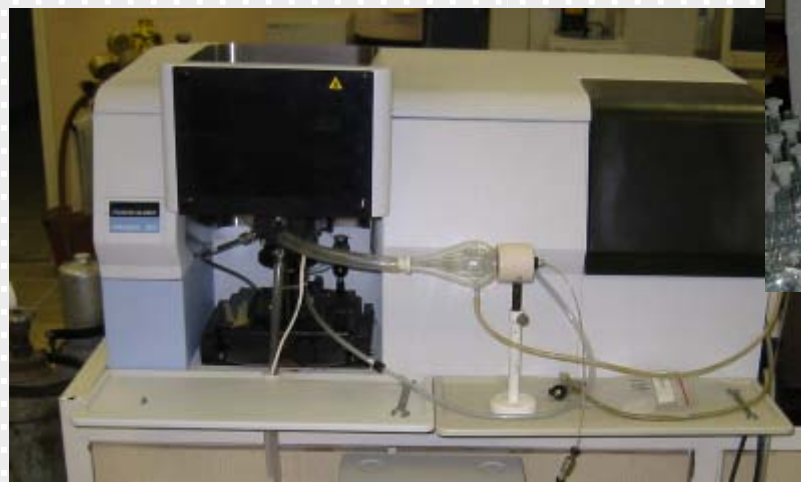
Társadalmi igények változása

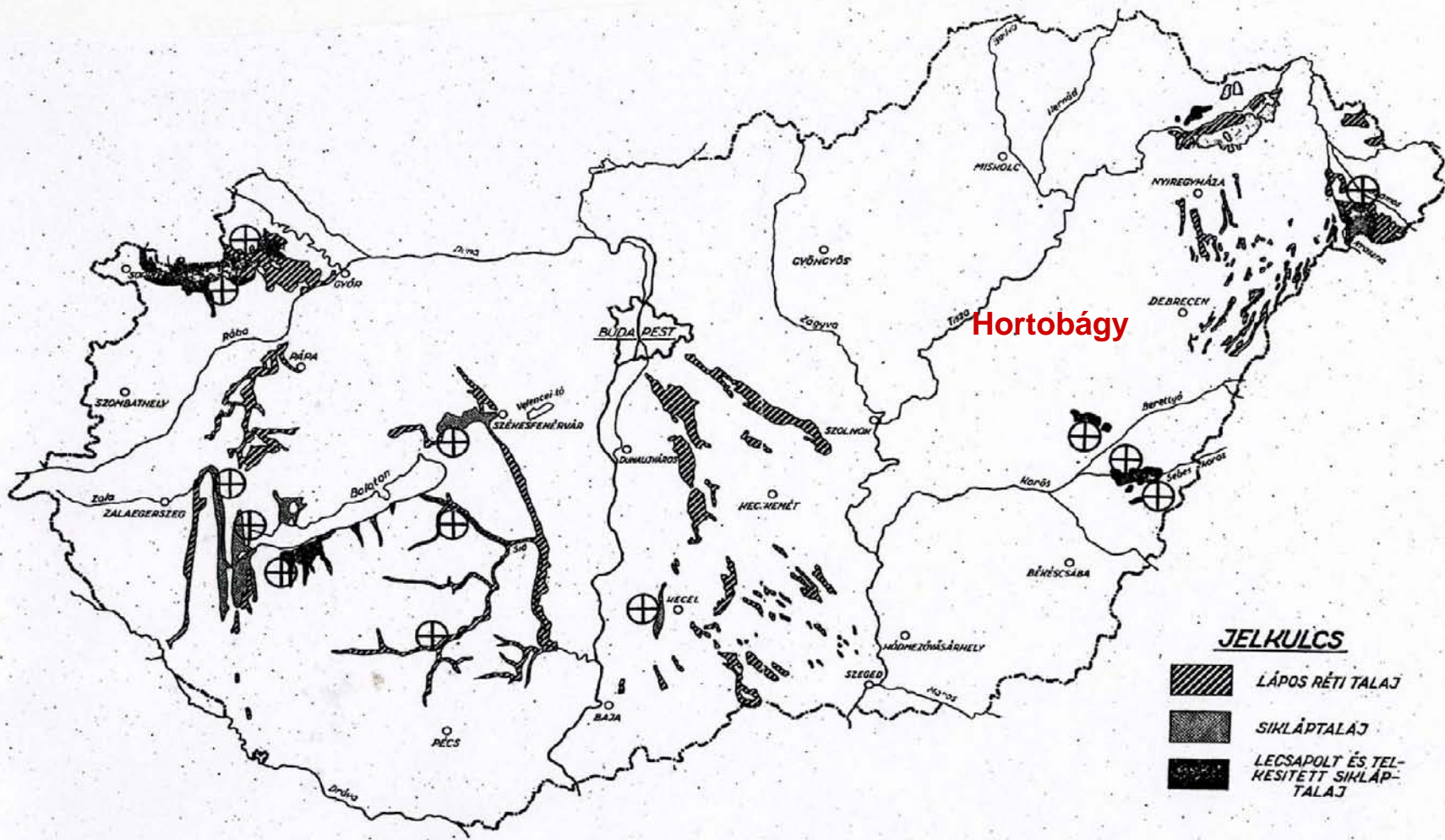
Évek	1945-1950	1960-1980	1990-2000	2000-től
<i>Fogyasztó</i>	Éhes vagyok	Mit egyek? Választani akarok	Mit jelent az élelmiszerbiztonság?	Melyik a legjobb az egészség szempontjából?
<i>Politika/ Élelmiszeripar</i>	Élelmiszerellátás biztonsága	Túltermelés csökkentése	Élelmiszerbiztonság (hivatal, közvélemény tájékoztatása)	Sokféle fogyasztói réteg igénye, táplálkozás és egészség jelentősége

Szalay Sándor munkái a talaj-növény rendszerről

- Szalay Sándor** és Szilágyi Mária (1968): Nyomtápelemek szorpciója tőzeghumuszsavakon és jelentősége a gyakorlati mezőgazdaságban. **Agrártudományi Közlemények** 27. 109-114.
- Szalay Sándor** és Szilágyi Mária (1968): Laboratory determination of the Retention of Micronutrients by Peat Humic Acids, **Plant and Soil** 29 pp. 219-224.
- Szalay Sándor** és Szilágyi Mária (1969): Accumulation of Microelements in Peat Humic Acids and Coal. 4th Int. Meeting on Organic Geochemistry, **Pergamon Press Oxford** pp- 567-577.
- Belák Sándor, Győri Dániel, Sámsoni Zoltán, **Szalay Sándor**, Szilágyi Mária és Tóth András (1969): A mikroelemek felvételének tanulmányozása a keszthelyi rétlápon. I. **Agrokémia és talajtan** 263-288.
- Szalay Sándor**, Szilágyi Mária és Sámsoni Zoltán (1970): Mikroelem hiányjelenségek az Enying környéki láptelepen. **Agrokémia és talajtan** 1-12.
- Szalay Sándor**, Sámsoni Zoltán és Szilágyi Mária (1970): Összehasonlító vizsgálatok néhány magyarországi lápterület és ásványi talaj flórájának mikroelemtartalmáról. **Agrokémia és talajtan** 13-26.
- Belák Sándor, Győri Dániel, Sámsoni Zoltán, **Szalay Sándor**, Szilágyi Mária és Tóth András (1970): A mikroelemek felvételének tanulmányozása a keszthelyi rétlápon. II. Szudáni cirokfű és zab. **Agrokémia és talajtan** 27-38.
- Szalay Sándor**, Sámsoni Zoltán és Szilágyi Mária (1970): A mikroelemek felvételének tanulmányozása a keszthelyi rétlápon. III. Fehér mustár, borsó (Lincoln), szójabab és köles. **Agrokémia és talajtan** 39-54.
- Sámsoni Zoltán, **Szalay Sándor** és Szilágyi Mária (1971): Néhány láptalaj és azon termelt takarmány nyomtápelem vizsgálata. **Agrokémia és talajtan** 353-360.
- Landy László, Sámsoni Zoltán, **Szalay Sándor** és Szilágyi Mária (1972): Mikroelem permetezéssel szabadd földi kísérlet az Enying környéki láptalajon. **Agrokémia és talajtan** 193-196.
- Sámsoni Zoltán, **Szalay Sándor**, Szilágyi Mária és Tóth András (1975): A mikroelemek felvételének tanulmányozása a keszthelyi rétlápon IV. **Agrokémia és talajtan** 61-70.
- Szalay Sándor**, Sámsoni Zoltán, Siroki Zoltán és Y. El-Hyatemy (1977): A Hortobágy legelőterületeinek mikroelem ellátottsága. **Agrokémia és talajtan** 95-112.
- Sámsoni Zoltán, **Szalay Sándor** és Szilágyi Mária (1974): Magyarországi tőzeges láptalajok kationszorpció és mikroelem vizsgálata. **Növénytermelés** 23. 327-334.
- Sámsoni Zoltán, **Szalay Sándor** és Szilágyi Mária (1975): Magyarországi tőzeges talajok növényeinek mikroelem hiányjelenségeiről. **Növénytermelés** 24. 35.-45.
- Szalay Sándor** nyomtatásban megjelent tudományos munkái 1932-1969 (I.-II. kötet)

Analitikai lehetőségek – régen és ma

6. ábra. Magyarország láptalajterületei
(A megvizsgált területek ⊕-val jelölve)

Vizsgált növények a láptalajon

- Fehér mustár
- Borsó
- Szója
- Köles
- Szudánifű
- Zab
- Lápterületek flórája (vadontermő és kulturnövények)

Ezeken a talajokon általánosan jelentkezik a növényzet mikroelem-hiánya (mangán, réz, cink), míg a molibdén esetén túlellátottság figyelhető meg.

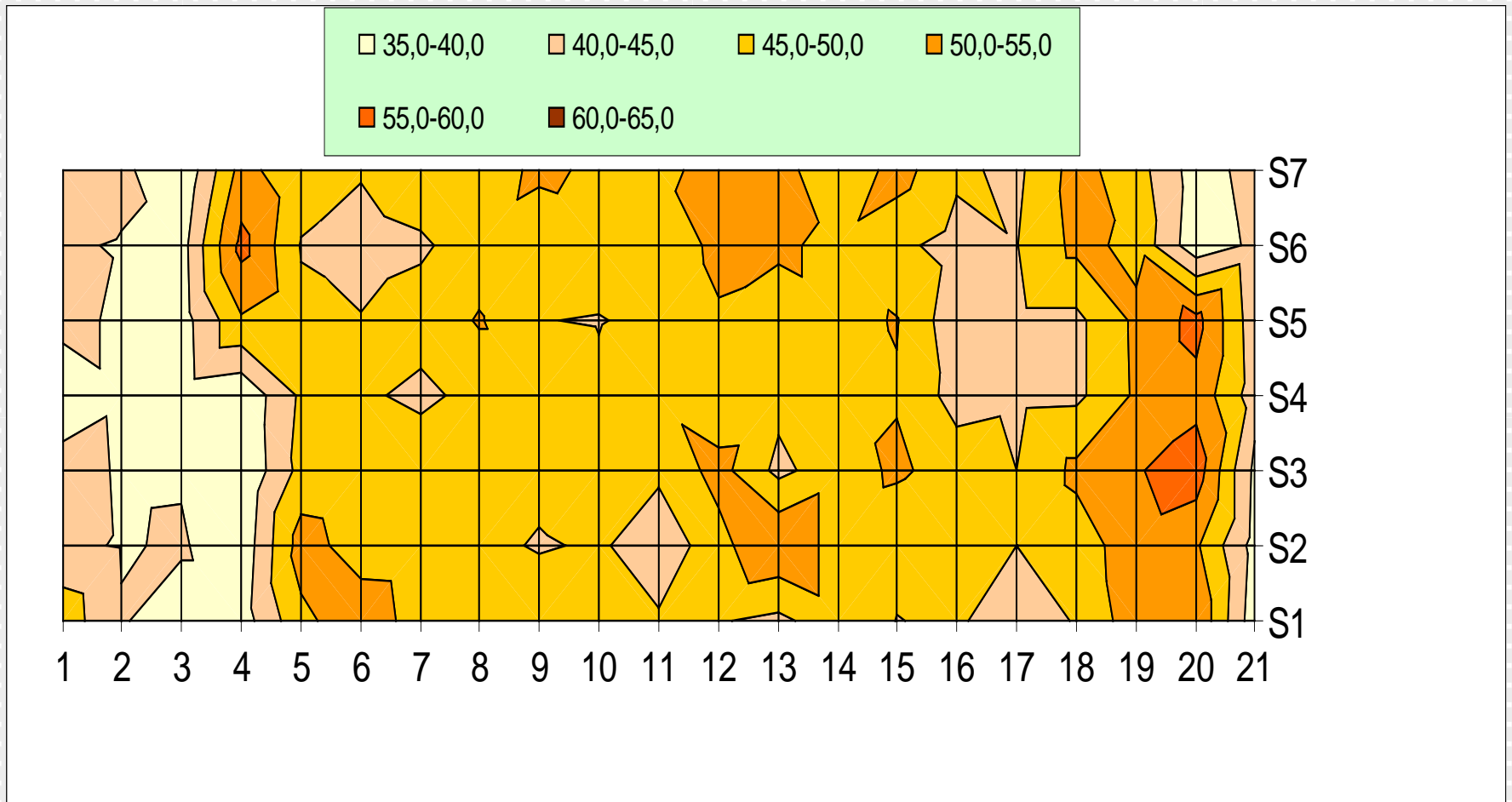
Fontosabb hortobágyi növénycsaládok átlagos mikroelem tartalmának összehasonlítása

(1) Növénycsalád	(2) Fajok száma	(3) Minta száma	Fe	Mn	Zn	Cu	Mo	B
			ppm					
Poaceae	22	122	74	48	14,1	2,8	1,6	7,1
Fabaceae	22	75	159	55	29,6	7,5	3,8	24,0
Compositae	15	46	197	77	38,9	12,4	1,3	28,4
Chenopodiaceae	9	17	363	87	28,6	7,9	1,5	27,0
Cyperaceae	8	35	90	124	17,4	5,5	1,9	9,8
Juncaceae	5	12	59	147	49,7	6,1	3,0	13,1
Caryophyllaceae	4	10	257	100	40,4	4,7	0,7	29,7

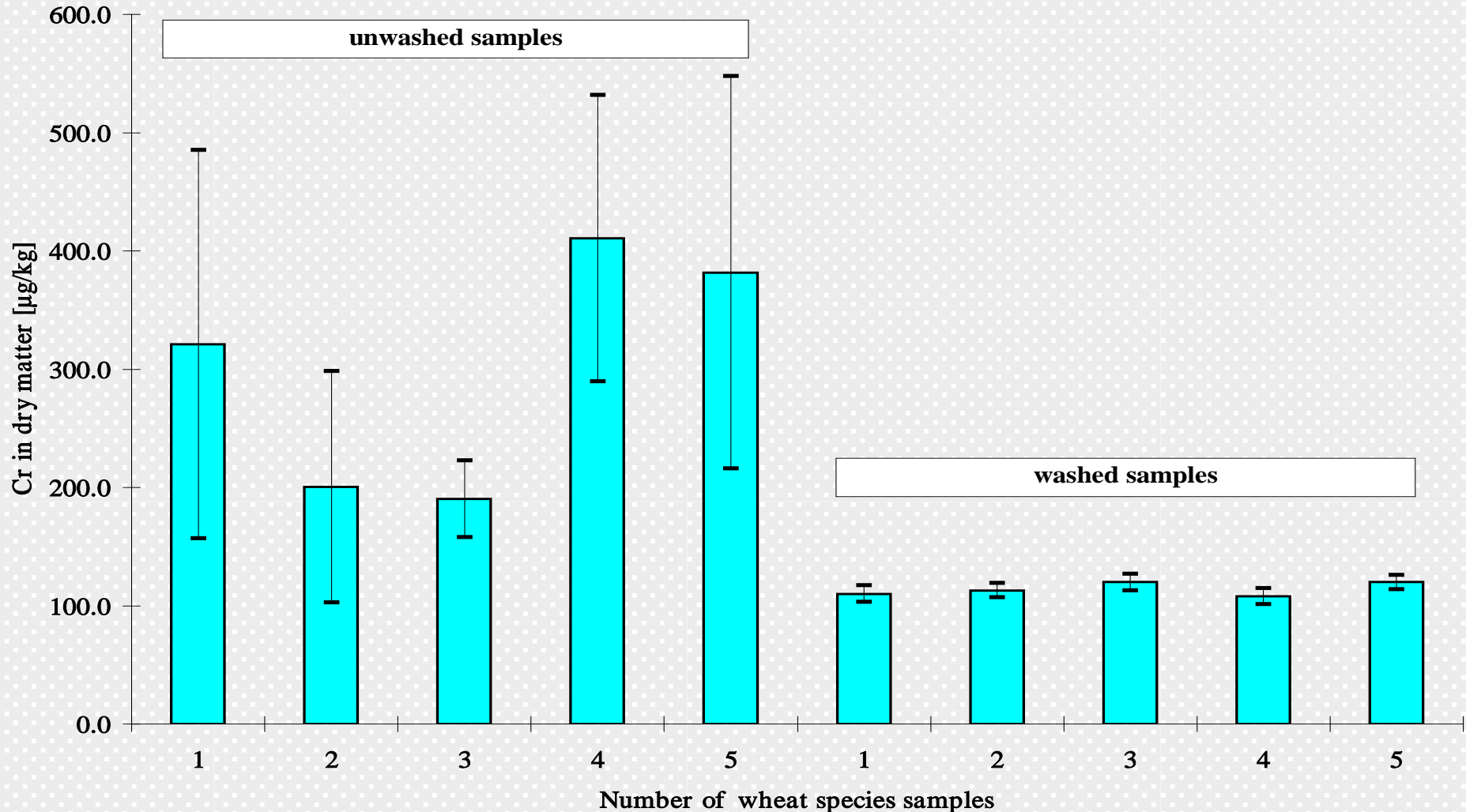
„A **hortobágyi** legelőkön élő állatállománynál úgy látszik, hogy mutatkoznak a mikroelem hiánytünetek, de ezeket nem tudták eddig biztosan diagnosztizálni. Kétségtelen, hogy a juhállomány szaporodási indexe mintegy 40 %-kal alacsonyabb a jó legelőkön megszokottnál, amit rézhiány, cinkhiány vagy mangánhiány is okozhat. 1976-ban a Hortobágyon egy juhállományt alapos és elsősorban mikroelem analíziseken alapuló tudományos vizsgálatnak vetettünk alá. A Hortobágyon megismert cink és rézhiány okait keresve, arra a következtetésre juthatunk, hogy ez a fokozatos elszikesedés, a pH emelkedésének a következménye és feltehetően csak a Tisza vízszabályozása után lépett fel jelentős mértékben. Feltételezhető, hogy az országos általános belvízszabályozás, Tisza-szabályozás előtt, amíg a Tisza és mellékfolyói évenként többször is elöntötték e terület nagy részét, kirívó mikroelem hiány egyáltalán nem volt. A mikroelem hiányjelenségek valószínűleg ugyanazon a területen is csak időszakosan, bizonyos időjárási tényezők kombinációjának hatására lépnek fel és így az állatállományt is csak időszakosan sújtják.”

Agrokémia és Talajtan Tom. 26. (1977) No. 1-2. 107.

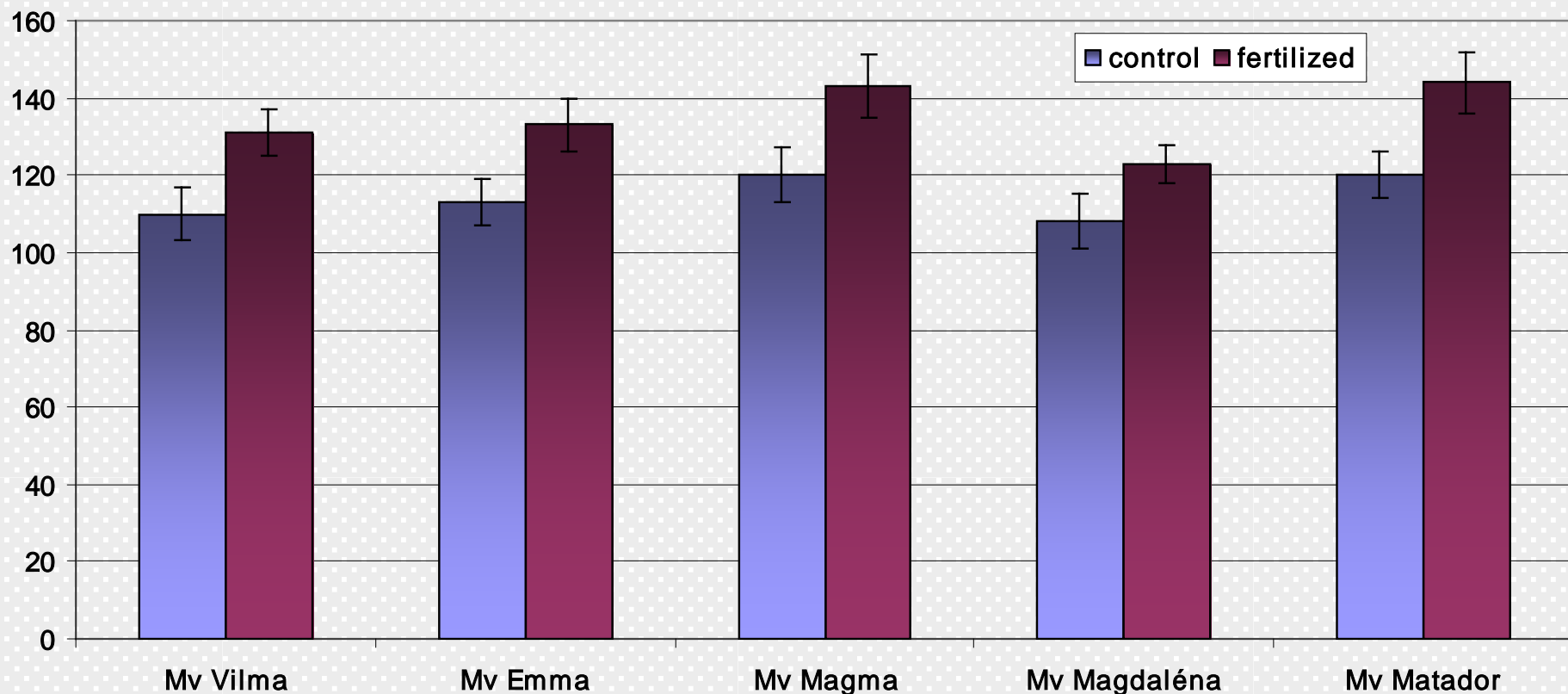
Kukoricatermő terület krómtartalmának eloszlása a feltalajban

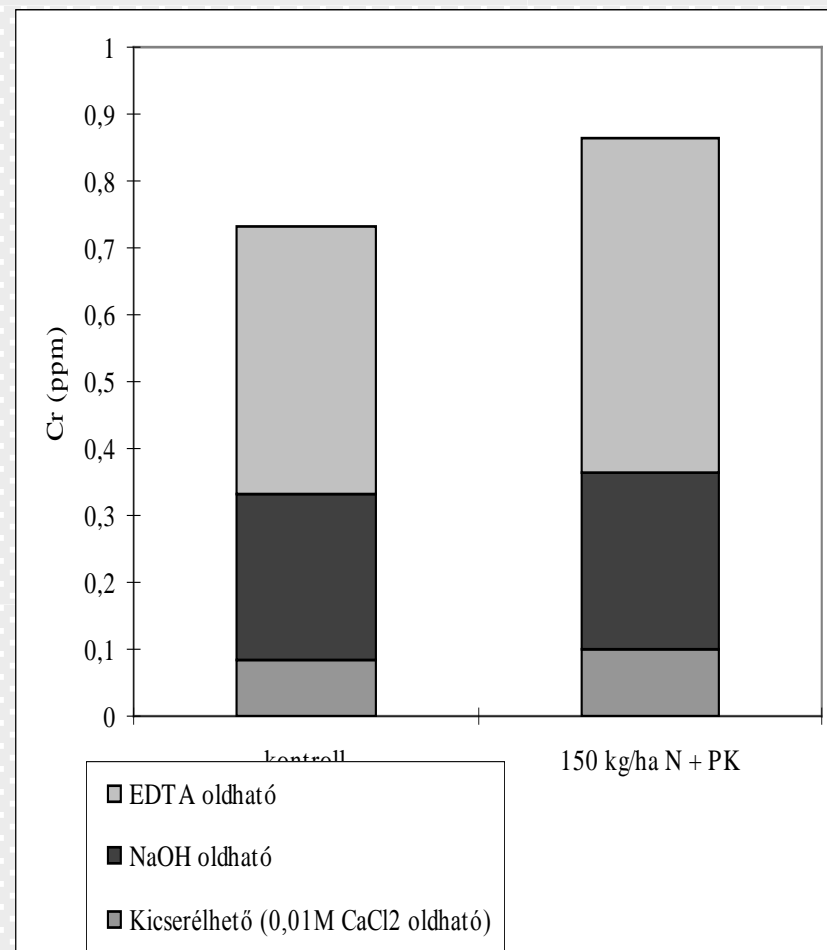
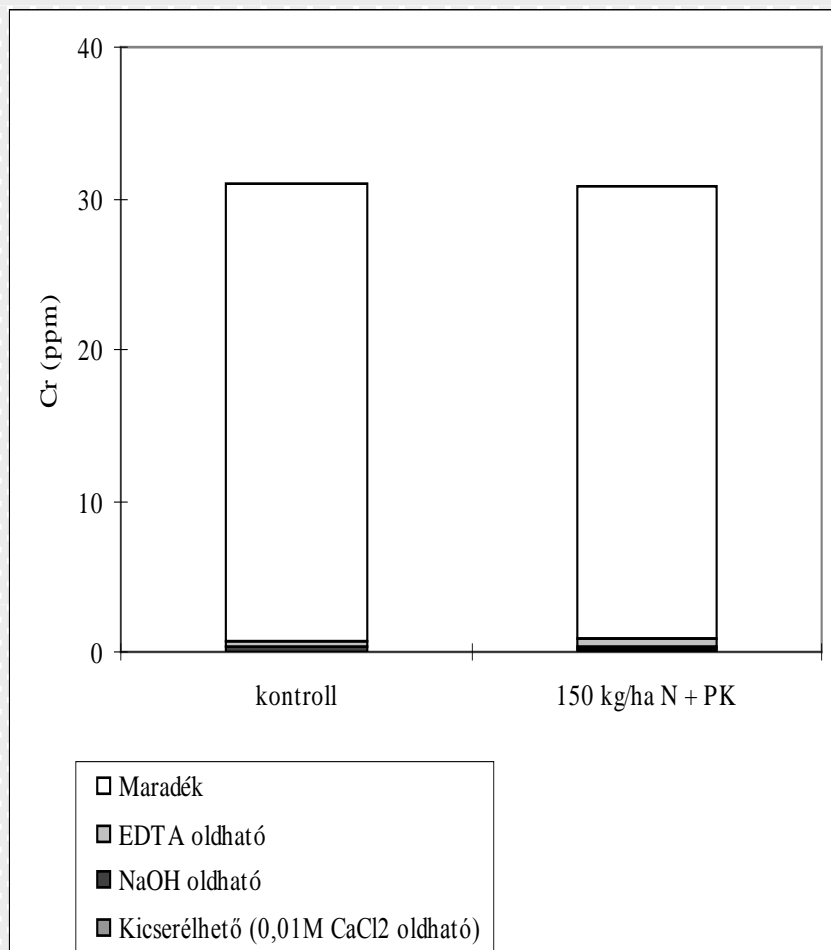
Mintaelőkészítés hatása a búzaszem krómtartalmára

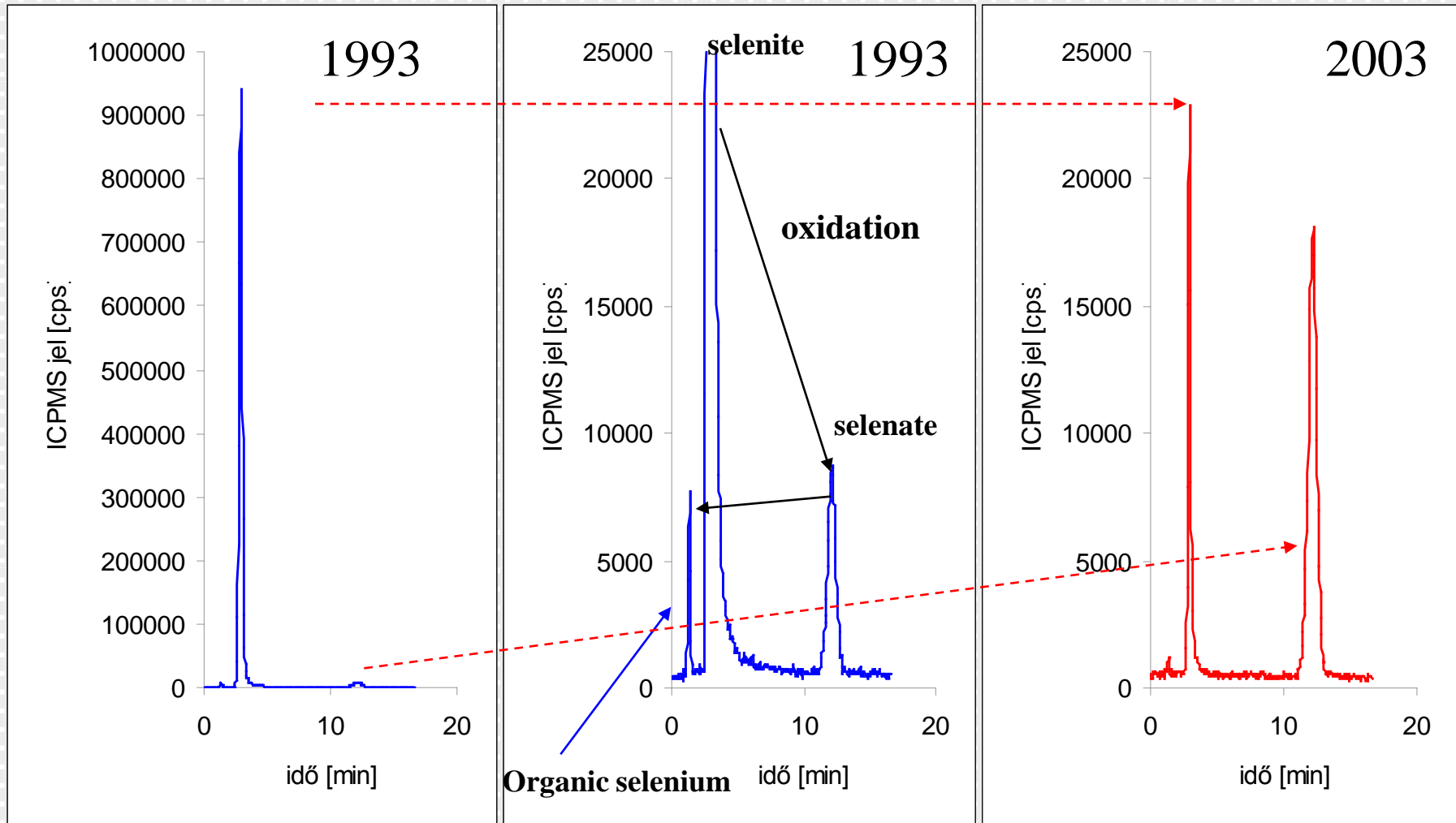
NPK műtrágyázás hatása őszi búzafajták krómtartalmára (µg/kg) (Látókép)

A műtrágyázás hatása a különböző talajfrakciók krómtartalmára, 1997

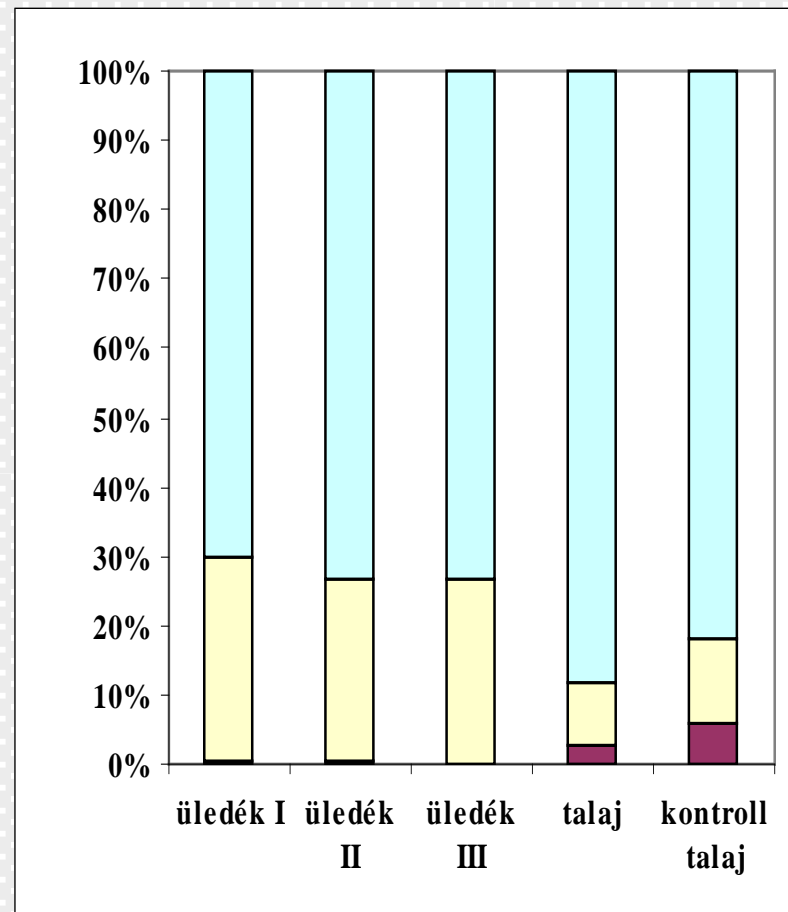
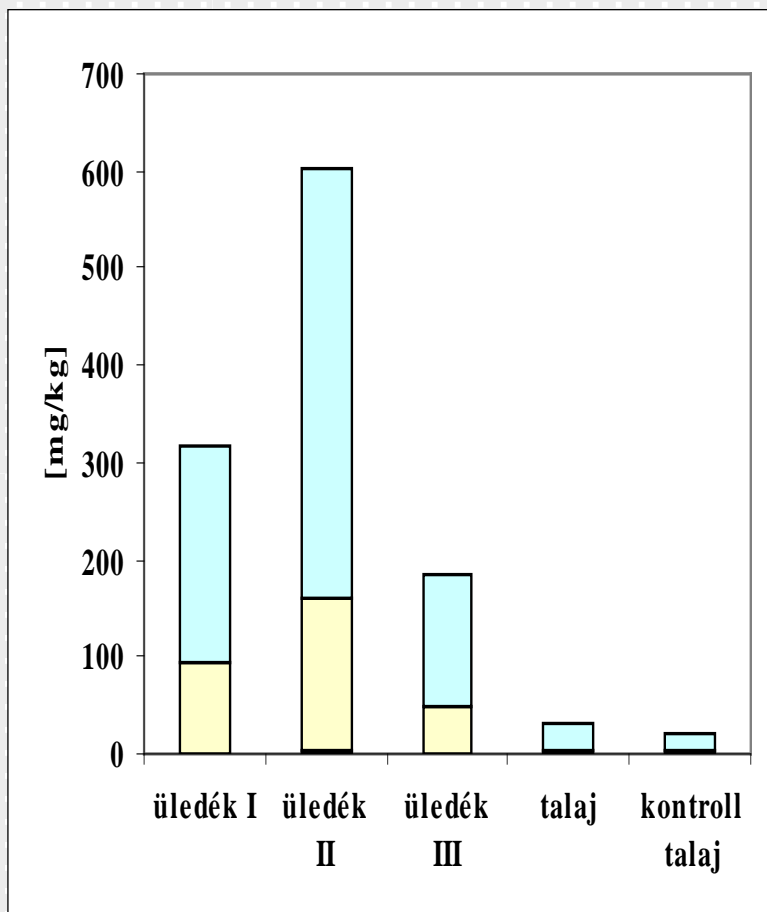
Fate of selenite in the soil Experiment, Nagyhörcsök

Conclusion: selenite will be oxidised in soil to selenate
Selenate more available for the plant (sulphate analog)
Fertilizer: if selenite → risk of leaching because of smaller plant availability

A szekvens extrakciós eredmények a tiszai árvízzel érkező talajszennyezés után vett talajmintából - Pb

- 0.1 M CaCl_2 kivonat – kicserélhető nehézfém frakció;
- 0.5 M NaOH kivonat – szervesanyaghoz kötött nehézfém frakció;
- 0.05 M Na_2EDTA kivonat – karbonátokhoz kötött nehézfém frakció;
- Királyvizes kivonat – reziduális nehézfém frakció

COST Action-Open Call

Mineral-improved crop production for
healthy food and feed

Bal Ram Singh

Norwegian University of Life Sciences

„A **Hortobágy** szikes legelőin a szolonyec típusú talajokon végzett elemzések azt mutatták, hogy e talajok Fe, Mn, Zn és Cu mikroelemekkel megfelelően el vannak látva, de a 7-9 pH érték kedvezőtlenül befolyásolja elsősorban a Zn és Cu felvételét. Az 1975 tavaszán és nyarán gyűjtött 366 növény minta mikroelem analízise különösen Zn és Cu hiányt, kisebb Mn-hiányt és a réti növények átlagos Fe tartalmának kb. felét állapította meg. A növény minták Mo és B tartalma megfelelő volt. Feltehető, hogy elsősorban a nagy pH érték okozza a Fe, Mn, Zn és Cu különböző mértékű rossz felvehetőségét, ugyanakkor a Mo és B felvehetőségét nem akadályozza.

A begyűjtött növény minták 19 növény családba sorolhatók, összesen 110 növény fajhoz tartoznak.

Az állatok mikroelem ellátásának felmérése érdekében súlyozott átlagot képeztünk a legelőkön nagyobb mennyiségben előforduló és a takarmány többségét adó növényfajokból, ami a régebbi ismert cönológiai felvételek alapján a terület borítási százaléknak hozzávetőleges becslésével történt. A takarmány így számított mikroelem átlaga hiányosnak mutatkozott cinkben és rézben, kisebb mértékben pedig mangánban is. A vastartalom az állatok szempontjából kielégítő.

Ezek az észlelések részben megmagyarázhatják azokat a nehézségeket, amelyek a Hortobágy legelőterületein az állattenyésztésben mutatkoznak.

A nyert ismeretek reményt nyújtanak a mikroelem pótlásán keresztül a legelők hozamának mennyiségi és minőségi megjavítására és arra, hogy az állattenyésztés eredményei kedvezőbbé váljanak.”

A Látóképi Kísérleti Telep feltalajának különböző kivonószerekkel meghatározott elemtartalma (mg/kg)

Elem	0,01 M CaCl₂	1 M KCl	AL-oldat	1 M EDTA	Lakanen-Erviö oldat	Roncsolt (cc. HNO₃/H₂O₂)
B	0,380	0,360	1,440	0,318	0,690	4,750
Ca	–	980,000	193,000	2570	3010,000	11500,000
Cd	0,023	0,075	0,082	0,105	0,205	1,730
Co	0,056	0,045	2,420	6,660	8,400	12,900
Cr	0,045	0,040	0,964	0,047	0,123	37,800
Cu	0,076	0,063	3,520	4,480	7,600	21,750
Fe	4,230	5,120	168,000	254,000	456,000	30000,000
K	58,000	–	268,000	4220,000	212,000	5150,000
Mg	293,000	500,000	634,000	73,800	496,000	6850,000
Mn	8,000	7,580	357,000	335,000	763,000	797,000
Na	5,200	80,000	4,450	–	–	202,000
Ni	0,120	0,140	3,390	6,130	13,670	38,500
P	2,750	10,600	69,800	36,000	77,000	740,000
Pb	0,080	0,072	2,180	2,560	6,800	10,800
Sr	11,000	18,600	28,800	12,000	22,800	45,000
Zn	0,262	0,211	2,390	2,350	3,140	70,500

Köszönöm figyelmüket!